# Qishloq xo‘jaligini rivojlantirish orqali oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash yo‘llari

**Tohirova Shaxnoza**

Oriental universiteti
Iqtisodiyot mutaxassisligi
2-kurs magistranti.

**Annotatsiya.** Mazkur tezisda qishloq xo‘jaligini rivojlantirish orqali oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash masalalari yoritilgan. Unda zamonaviy agrotexnologiyalarni joriy etish, hosildorlikni oshirish, fermer xo‘jaliklarini qo‘llab-quvvatlash hamda aholini sifatli oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta’minlashning muhim jihatlari tahlil qilingan.

**Kalit so‘zlar:** qishloq xo‘jaligi, oziq-ovqat xavfsizligi, agrotexnologiya, hosildorlik, fermer xo‘jaligi, qishloq taraqqiyoti, oziq-ovqat mahsulotlari.

**Annotation.** This article discusses ways to strengthen food security through the development of agriculture. It analyzes the importance of introducing modern agricultural technologies, increasing productivity, supporting farming enterprises, and ensuring the population with quality food products for sustainable economic growth.

**Keywords:** agriculture, food security, agricultural technology, productivity, farming, rural development, food products.

Bugungi globallashuv jarayonida oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlash dunyo davlatlari oldida turgan eng muhim strategik vazifalardan biri hisoblanadi. Aholi sonining tez sur’atlarda o‘sishi, iqlim o‘zgarishi, suv resurslarining kamayishi hamda iqtisodiy inqirozlar oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan talabning ortishiga sabab bo‘lmoqda. Shu bois har bir davlat ichki imkoniyatlardan samarali foydalanish orqali qishloq xo‘jaligini rivojlantirishga alohida e’tibor qaratmoqda. O‘zbekiston ham agrar mamlakat sifatida oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlash masalasini davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilab olgan.

Oziq-ovqat xavfsizligi deganda aholining sifatli, xavfsiz va yetarli miqdordagi oziq-ovqat mahsulotlari bilan uzluksiz ta’minlanishi tushuniladi. Mazkur masala nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va siyosiy ahamiyatga ham ega. Chunki oziq-ovqat mahsulotlari taqchilligi narx-navoning oshishiga, kambag‘allik darajasining ortishiga hamda ijtimoiy beqarorlikka olib kelishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, qishloq xo‘jaligini modernizatsiya qilish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlashning muhim omili hisoblanadi.[1]

O‘zbekiston tabiiy-iqlim sharoiti jihatidan qishloq xo‘jaligini rivojlantirish uchun katta imkoniyatlarga ega. Respublikada yilning ko‘p qismi quyoshli bo‘lishi meva-sabzavot, poliz mahsulotlari hamda uzum yetishtirish uchun qulay sharoit yaratadi. Shu bois mamlakatda qishloq xo‘jaligini rivojlantirish orqali oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmini oshirish imkoniyati yuqori.

Bugungi kunda oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlash uchun mahsulot yetishtirish hajmini ko‘paytirishning o‘zi kifoya emas. Mahsulotlarning sifati, ekologik tozaligi va xavfsizligi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli zamonaviy agrotexnologiyalarni joriy qilish, mineral o‘g‘itlardan me’yorida foydalanish va ekologik toza mahsulotlar yetishtirish dolzarb masalaga aylangan.

Qishloq xo‘jaligida zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash hosildorlikni oshirishning eng samarali usullaridan biridir. Raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt, dronlar va avtomatlashtirilgan sug‘orish tizimlari agrar sohada katta imkoniyatlar yaratmoqda. Ayniqsa, tomchilatib sug‘orish texnologiyasi suv resurslaridan samarali foydalanish imkonini beradi.

O‘zbekiston suv tanqisligi kuzatilayotgan davlatlardan biri hisoblanadi. Shu sababli suv tejovchi texnologiyalarni joriy etish oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlashda muhim omil hisoblanadi. Tomchilatib sug‘orish usuli suv sarfini kamaytirish bilan birga hosildorlikni ham oshiradi. Bundan tashqari, zamonaviy issiqxonalar tashkil etish orqali yil davomida qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini yetishtirish imkoniyati yaratilmoqda.[3]

Raqamli texnologiyalar yordamida yer holatini monitoring qilish, hosildorlikni oldindan prognozlash va zararkunandalarga qarshi samarali kurashish mumkin. Bu esa mahsulot tannarxini kamaytirib, ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi.

Fermer xo‘jaliklari qishloq xo‘jaligi mahsulotlari ishlab chiqarishda asosiy subyektlardan biri hisoblanadi. Shu bois fermerlarni moliyaviy va texnik jihatdan qo‘llab-quvvatlash oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlashning muhim yo‘nalishlaridan biridir.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda fermerlarga imtiyozli kreditlar ajratish, subsidiyalar berish va texnika bilan ta’minlash bo‘yicha qator dasturlar amalga oshirilmoqda. Bu esa fermerlarning ishlab chiqarish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qilmoqda.

Shuningdek, agrar ta’lim tizimini rivojlantirish ham muhim ahamiyatga ega. Fermerlarning bilim va ko‘nikmalarini oshirish orqali yangi texnologiyalarni amaliyotga samarali tatbiq etish mumkin. Ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish esa innovatsion rivojlanishga xizmat qiladi.[5]

Oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash sanoatini rivojlantirish

Oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlashda qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qayta ishlash muhim o‘rin tutadi. Chunki xomashyoni qayta ishlash orqali mahsulotning saqlash muddati uzayadi, eksport salohiyati oshadi va ichki bozor barqaror ta’minlanadi.

Bugungi kunda O‘zbekistonda meva-sabzavot mahsulotlarini konservalash, quritish va muzlatish bo‘yicha zamonaviy korxonalar tashkil etilmoqda. Bu esa mavsumiy mahsulotlarni yil davomida iste’mol qilish imkonini beradi.

Qayta ishlash sanoatini rivojlantirish natijasida qo‘shimcha qiymat yaratiladi hamda iqtisodiyotning eksport salohiyati oshadi. Ayniqsa, ekologik toza va organik mahsulotlarga bo‘lgan talabning ortib borayotgani O‘zbekiston uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Yer va suv resurslari qishloq xo‘jaligining asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Ularning cheklanganligi sababli mavjud resurslardan samarali foydalanish muhim vazifaga aylanmoqda.

Tuproq unumdorligini saqlash uchun almashlab ekish tizimini joriy etish, organik o‘g‘itlardan foydalanish va eroziyaga qarshi choralarni kuchaytirish zarur. Shuningdek, sho‘rlanishning oldini olish ham hosildorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Suv resurslarini boshqarishda zamonaviy infratuzilmani rivojlantirish, kanallarni betonlashtirish va suv yo‘qotilishini kamaytirish katta ahamiyatga ega. Chunki suv resurslarining noto‘g‘ri boshqarilishi qishloq xo‘jaligi samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

Global iqlim o‘zgarishi qishloq xo‘jaligiga jiddiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Haroratning oshishi, qurg‘oqchilik va tabiiy ofatlar hosildorlikning kamayishiga sabab bo‘lmoqda. Shu bois iqlim o‘zgarishiga moslashgan qishloq xo‘jaligini rivojlantirish muhim vazifa hisoblanadi.[4]

Qurg‘oqchilikka chidamli ekin navlarini yaratish, agroekologik yondashuvlarni joriy qilish va ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish orqali iqlim xavflarini kamaytirish mumkin. Bundan tashqari, yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish ekologik barqarorlikni ta’minlashga xizmat qiladi.

Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari eksportini rivojlantirish mamlakat iqtisodiyoti uchun muhim daromad manbai hisoblanadi. O‘zbekiston meva-sabzavot mahsulotlari sifati va tabiiyligi bilan xalqaro bozorda katta talabga ega.

Eksport hajmini oshirish uchun xalqaro standartlarga mos mahsulotlar ishlab chiqarish, logistika tizimini rivojlantirish va yangi bozorlarga chiqish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, mahsulotlarni sertifikatlashtirish va brendlash tizimini rivojlantirish ham zarur.

Eksportdan tushadigan daromad qishloq xo‘jaligiga investitsiyalarni ko‘paytirishga xizmat qiladi. Bu esa ishlab chiqarish hajmini yanada oshirish imkonini beradi.[2]

Xulosa qilib aytganda, qishloq xo‘jaligini rivojlantirish oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlashning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Agrar sohada zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, fermer xo‘jaliklarini qo‘llab-quvvatlash, suv va yer resurslaridan oqilona foydalanish hamda qayta ishlash sanoatini rivojlantirish orqali mamlakatning oziq-ovqat mustaqilligini mustahkamlash mumkin.

O‘zbekiston qishloq xo‘jaligi salohiyati yuqori bo‘lgan davlat sifatida ichki bozorni sifatli oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta’minlash bilan birga eksport imkoniyatlarini ham kengaytirishi mumkin. Buning uchun innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish hamda ekologik barqarorlikni ta’minlash zarur.

Kelajakda oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash uchun davlat va xususiy sektor hamkorligini rivojlantirish, yoshlarni agrar sohaga jalb qilish hamda xalqaro tajribalarni o‘rganish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu orqali mamlakatda barqaror iqtisodiy rivojlanish va aholining farovon hayotini ta’minlash mumkin bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Q.X. Abdurahmonov. Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020. – 245 b.
2. R.X. Murtazayev. Agrar siyosat va oziq-ovqat xavfsizligi. – Toshkent: Fan, 2019. – 198 b.
3. A.F. Rasulov. O‘zbekiston qishloq xo‘jaligini modernizatsiya qilish masalalari. – Toshkent: Universitet, 2021. – 312 b.
4. Sh.Sh. Shodmonov. Milliy iqtisodiyot nazariyasi. – Toshkent: Sharq, 2018. – B. 156–164.
5. U.V. G‘afurov. Oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlashning iqtisodiy mexanizmlari. – Samarqand: Zarafshon, 2022. – 174 b.